

บทที่ 4

บทสรุป

จากการประเมินผลโครงการเร่งรัดการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ทั้ง 19 โครงการ ในอำเภอสารภี อำเภอแม่อิง และอำเภอดอยสะเก็ด สามารถสรุปผลการประเมินดังนี้

อำเภอสารภี

การดำเนินโครงการ โดยสรุปของอำเภอสารภี ในระยะแรกของโครงการยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร แต่ก็สามารถดำเนินโครงการตามที่ได้เสนอไว้ค่อนข้างดีตามแผนที่กำหนดไว้ โดยแยกพิจารณาเป็นประเด็นดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์

โครงการส่วนมากของอำเภอสารภีเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์แก่โครงการสารภีด้านภัยเอดส์มีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย และเน้นการร่วมมือกับชุมชนค่อนข้างมาก ซึ่งโครงการ นี้ค่อนข้างจะเป็นโครงการที่เด่นของอำเภอสารภี ส่วนโครงการอื่น ๆ นั้นมีวัตถุประสงค์ที่เน้นการให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียน และโครงการเฝ้าระวังฯ ก็เน้นการลดอัตราการติดเชื้อการป่วยด้วยโรคแทรกซ้อน ซึ่งโครงการนี้มีได้เน้นด้านการอบรม แต่ค่อนข้างจะเน้นการให้บริการมากกว่า

2. ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมของโครงการ

ในระยะแรกของการดำเนินการของโครงการต่าง ๆ ในอ้อมกอดสารภีค่อนข้างมีอุปสรรคอันเนื่องมาจากการประสานงานในขั้นเริ่มต้นไม่ชัดเจน ทำให้ขาดความพร้อมในการดำเนินงาน ประกอบกับการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องไม่เพียงพอ ทำให้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย การได้รับความร่วมมือการดำเนินกิจกรรมมีน้อย ทำให้งานล่าช้า ต้องเร่งรัดดำเนินการในระยะท้าย ๆ ของโครงการ แต่ในด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนและได้รับความร่วมมือจากชุมชนค่อนข้างดี

ปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินงาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ ระยะเวลา จัดโครงการ และผู้เข้าร่วมโครงการนั้นพบว่ามีความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ การใช้งบประมาณจริงบางโครงการไม่ชัดเจนระบุงบประมาณไม่ได้

ระยะเวลาของจัดอบรมแต่ละโครงการเหมาะสมดี แต่บางโครงการที่ต้องจัดกิจกรรมในชุมชนนั้นมีอุปสรรคค่อนข้างมาก เนื่องจากอยู่ในช่วงฤดูฝน ทำให้การดำเนินกิจกรรมล่าช้า

ในเรื่องของเทคนิคการอบรมใช้การอบรมเชิงบรรยายเป็นส่วนใหญ่ บางโครงการเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายภายในกลุ่ม ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกร่วมและมีความสนใจมากกว่าการฟังบรรยาย ส่วนการอบรมในโรงเรียนเน้นการใช้สื่อค่อนข้างมาก ทำให้การอบรมน่าสนใจเพิ่มขึ้น

3. ความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวกับโรคเอดส์

ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงพอสมควร นอกจากนี้มีความรู้ความเข้าใจที่ว่าทารกที่คลอดจากแม่ที่เป็นเอดส์ไม่จำเป็นจะต้องเป็นเอดส์เสมอ รวมทั้งยังขาดความรู้เกี่ยวกับการระบาดของโรคเอดส์ในกลุ่มวัยรุ่น ตลอดจนมีความเห็นว่ามี การติดเชื้อเอดส์เป็นเรื่องที่อัปอาย

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินผลมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากลักษณะวัตถุประสงค์ของโครงการสารคดีด้านภัยเอดส์ ปรากฏว่า ก่อนข้างเกี่ยวข้องกับชุมชนอย่างมาก และครอบคลุมหลายกิจกรรม จึงน่าจะสนับสนุนให้ดำเนินการในส่วน of ชุมชนมากขึ้น ส่วนโครงการอื่น ๆ ที่จัดทำในโรงเรียน หรือในโรงพยาบาล ควรอย่างยิ่งที่จะจัดทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะตามความเหมาะสมยึดหยุ่นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และน่าจะสนับสนุนให้มีการณรงค์ใช้สื่อต่าง ๆ ให้กว้างขวางขึ้นทั้งในโรงเรียน และชุมชน

2. โครงการของอำเภอสารภีน่าจะมีการปรับในเรื่องของการประสานงานเพิ่มมากขึ้น ในรูปของการประชุม หรือการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

3. ในระบบการบริหารงานของทุกโครงการน่าจะปรับปรุงในเรื่องของการเบิกจ่ายงบประมาณ และการบริหารงบประมาณให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ตั้งแต่ระดับจังหวัด

อำเภอแม่อริม

การดำเนินงานของอำเภอแม่อริมนั้นมีคณะทำงานก่อนข้างดี แต่มีการปรับเปลี่ยนโครงการในระหว่างการดำเนินการ สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์

โครงการต่าง ๆ ได้เน้นให้ความรู้ในเชิงป้องกันควบคุมโรคเอดส์ และการพยายามระดมความคิดเกี่ยวกับวิธีการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ และให้ชุมชนยอมรับผู้ที่ป่วยเป็นเอดส์ และการพัฒนาวิธีการช่วยเหลือผู้ป่วยในรูปของการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ป่วย

2. การดำเนินงานและกระบวนการทำงาน

อำเภอแม่อริมมีทีมงานและการประสานงานก่อนข้างดี มีการปรับเปลี่ยนโครงการ ที่เคยดำเนินการอยู่แล้ว มาปรับให้สอดคล้องเหมาะสมยิ่งขึ้น และเป็นการทำให้โครงการฯ เดิมมีความต่อเนื่อง โครงการที่ขอรับการสนับสนุนใหม่เป็นโครงการร่วมที่มีการประสานงานบุคคลหลายฝ่าย รวมทั้งชมรมอาสาสมัครต่าง ๆ มาร่วม ซึ่งช่วยทำให้การดำเนินงานมีความคล่องตัวและชัดเจนเพิ่มขึ้น

ทางด้านของงบประมาณนั้น มีการบริหารงานประมาณก่อนข้างดี แต่ยังมีปัญหาความล่าช้าในการเบิกจ่าย

เรื่องของเทคนิควิธีการของแต่ละโครงการมักจะใช้สื่อต่าง ๆ และจัดกิจกรรมร่วมในรูปของชมรมฯ

ในด้านของสถานที่และระยะเวลาในการจัดทำกิจกรรมของโครงการมีความเหมาะสมดี

3. ความรู้ความเข้าใจ พฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวกับโรคเอดส์

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูง และยังเห็นว่าโรคเอดส์เป็นโรคที่น่าอัปยศ

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินผลมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรจะมีการสนับสนุนโครงการที่มีวัตถุประสงค์ในการหาวิธีการช่วยเหลือผู้ป่วยติดยาเสพติด และพยายามสร้างการยอมรับจากชุมชน สนับสนุนให้มีโครงการการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ เนื่องจากมีความพร้อมและมีทีมงานที่สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องได้

2. การรณรงค์การใช้สื่อเพื่อป้องกันโรคเอดส์ควรมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง และน่าจะสนับสนุนให้มีการใช้สื่อในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และขยายเข้าไปในระดับชุมชน ครอบครัว โรงเรียน ตามหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน ตลอดจนทั้งสถานบริการอื่น ๆ ด้วย

3. ควรจะมีการปรับปรุงเรื่องการเบิกจ่าย และบริหารงบประมาณ

คอยสะเกิด

ผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของอำเภอคอยสะเกิดก่อนข้างคือและเด่นกว่าอำเภออื่น ซึ่งสามารถแยกพิจารณาเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานโครงการของอำเภอคอยสะเกิดมีความสอดคล้องเป็นไปตามโครงการที่เสนอไว้ ส่วนใหญ่วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของโครงการเน้นการให้ความรู้ และมีบางโครงการที่สร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับโรคเอดส์ เช่น โครงการอาสาสมัครผู้ให้คำปรึกษาโรคเอดส์และช่วยเหลือทางสังคมในชุมชน โครงการสนับสนุนการส่งเสริมชมรมเพื่อนช่วยเพื่อนของผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ โครงการดังกล่าวนี้แม้จะมีอุปสรรคอยู่บ้างในแง่ของการติดตามผู้ป่วย ผู้ติดเชื้อ แต่เป็นโครงการที่ช่วยเหลือกันให้กำลังใจแก่กันในชุมชน และยังเป็นประสบการณ์ที่จะช่วยเป็นตัวอย่างสำหรับเป็นแนวทางป้องกันแก้ไขให้แก่ชุมชนต่อไป

2. ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมของโครงการ

ในด้านการประสานงานของโครงการต่าง ๆ นั้นปรากฏว่ามีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และทีมงานค่อนข้างกระตือรือร้น ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งในเรื่องของการจัดการและความร่วมมือจากชุมชน

ในแง่ของปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินงาน โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องงบประมาณ วัสดุ คุรุภัณฑ์ สถานที่ ระยะเวลาจัดโครงการ และผู้เข้าร่วมนั้นพบว่ายังมีความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ และบางโครงการจะใช้งบประมาณเกินจำนวนที่เสนอไว้

ในเรื่องของระยะเวลาจัดอบรมในแต่ละโครงการฯ ส่วนมากเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมคือ โดยเป็นช่วงระยะสั้น ๆ ไม่เกิน 3 วัน ในด้านสถานที่ที่จัดการอบรมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนดี แต่มีบางโครงการที่จัดอบรมไกล ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรเสียเวลาเดินทาง

ในเรื่องของเทคนิคและวิธีการจัดอบรม ใช้วิธีการอบรมเชิงบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ เพื่อสร้างความเข้าใจ และบางโครงการให้โอกาสผู้เข้าร่วมมีการอภิปรายกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งช่วยทำให้ผู้เข้าร่วมมีความสนใจขึ้น

3. ความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวกับโรคเอดส์

ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงพอสมควร แต่ยังมีความรู้ความเข้าใจในระดับไม่มากนักเกี่ยวกับการระบาดของโรคเอดส์ในวัยรุ่น ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับโรคเอดส์เห็นว่าผู้ติดเชื้อเอดส์เป็นเรื่องน่าอับอายในเรื่องของพฤติกรรมนั้นพบว่ามีความตระหนักถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์มากกว่าร้อยละ 50

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินผลมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของโครงการต่าง ๆ ในอำเภอคอยสะเกิดได้เน้นการให้ความรู้ทั่วไปมีอยู่ค่อนข้างมาก ดังนั้นน่าจะมีการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในกลุ่มคนวัยต่าง ๆ ที่เฉพาะมากขึ้น เช่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้หญิงทั้งที่เป็นโสดและสมรสแล้ว กลุ่มคนวัยกลางคน จนถึงสูงอายุ

นอกจากนี้โครงการฯ ที่เน้นเกี่ยวกับเรื่องการสร้างทัศนคติที่ดีต่อโรคเอดส์เป็นเรื่องที่ดี และมีความสำคัญมาก ดังนั้นจึงน่าจะมีการดำเนินโครงการต่อไป เช่น โครงการอาสาสมัครผู้ให้คำปรึกษาโรคเอดส์ และช่วยเหลือทางสังคมในชุมชน โครงการสนับสนุนส่งเสริมชมรมเพื่อนช่วยเพื่อนของผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์

2. ในเรื่องของเทคนิคการจัดอบรม ควรจะเพิ่มเติมในเรื่องสื่อที่สอดคล้องกับชุมชน และควรสนับสนุนการอบรมในเชิงอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความสนใจมากยิ่งขึ้น

3. ควรจะมีการปรับปรุงในเรื่องของการเบิกจ่ายงบประมาณ และการบริหารงบประมาณระยะเวลาที่ใช้งบประมาณให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ตั้งแต่ระดับจังหวัดมายังอำเภอและหน่วยงานที่ด้อยใช้งบประมาณ

ข้อเสนอแนะทั่วไปในการดำเนินงานทั้ง 3 อำเภอ

จากการประเมินผลครั้งนี้มีข้อเสนอแนะในภาพรวมทั้ง 3 อำเภอดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากโครงการฯ ต่าง ๆ ที่แต่ละอำเภอเสนอขึ้นมานั้น ส่วนมากเน้นการให้ความรู้เป็นหลัก และได้ดำเนินโครงการในหลายพื้นที่ค่อนข้างกว้างขวาง ในจุดนี้นับว่าสามารถให้ประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการอบรมอย่างเป็นทางการในเชิงปริมาณ แต่มีประเด็นที่น่าจะติดตามต่อไปคือ น่าจะมีการประเมินติดตามว่าการอบรมดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมากน้อยเพียงใด และต้องการความรู้เหล่านี้ในด้านใด แม้ว่าการประเมินผลความรู้ ความคิดเห็น พฤติกรรมเสี่ยง ในการวิจัยครั้งนี้ค่อนข้างเป็นไปได้ไปทางบวก แต่สถานการณ์ของโรคเอดส์ในปัจจุบันยังมีผู้ป่วยเพิ่มจำนวนมากขึ้น ดังนั้น การอบรมให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์น่าจะมีการทบทวน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้โครงการฯ ต่าง ๆ มีความต่อเนื่องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนต่อไป

2. การดำเนินโครงการที่เกี่ยวกับการเฝ้าระวังผู้ป่วยฯ ที่ผ่านมามีส่วนมากยังเน้นการตั้งรับบริการอยู่ที่สถานบริการ โดยฝ่ายเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลเท่านั้น ดังนั้นทำอย่างไรจึงจะทำให้โครงการดังกล่าว มานั้นที่กระบวนการมากขึ้น หาวิธีการที่จะทำให้ผู้ป่วยเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการศึกษาติดตามอย่างจริงจัง และสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ป่วย ครอบครัวผู้ป่วย และชุมชนด้วย เพราะการเข้าไปติดตามผู้ป่วยในชุมชนนั้นมีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรมของชุมชน ที่มีต่อผู้ป่วยโรคเอดส์ ดังนั้นท่าทีของฝ่ายเจ้าหน้าที่จึงมีความสำคัญในการดำเนินโครงการเฝ้าระวังผู้ป่วยค่อนข้างมาก ที่จะช่วยให้การดำเนินโครงการฯ ดังกล่าวเหล่านี้ประสบความสำเร็จ

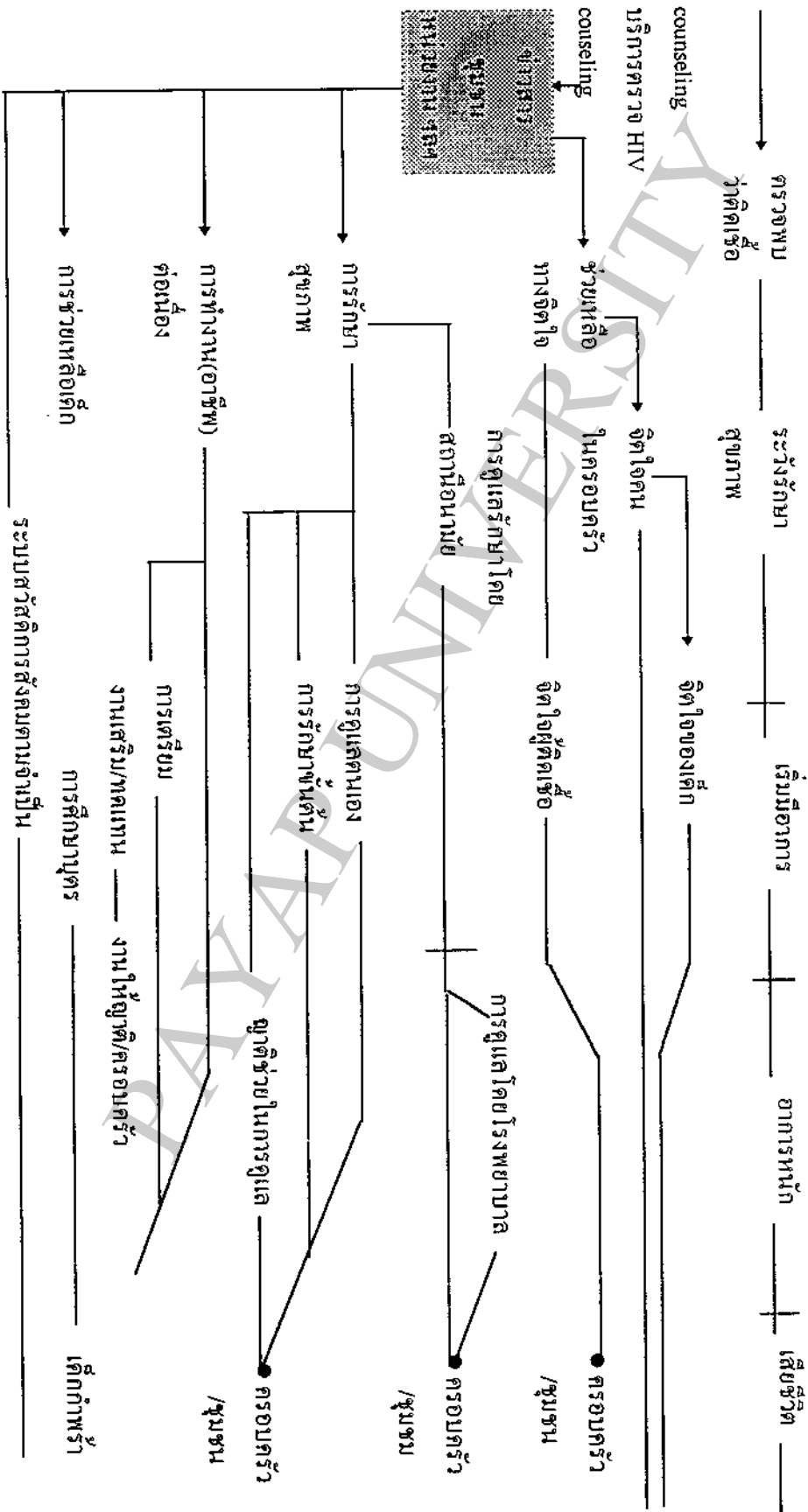
3. น่าจะมีการศึกษาวิจัยประเมินผลโครงการต่าง ๆ บางชุมชนในเชิงคุณภาพหรือเชิงลึก ในประเด็นเรื่องการดำเนินงานของฝ่ายเจ้าหน้าที่ และผลของโครงการที่มีต่อชุมชน นอกจากนี้บางโครงการฯ โดยเฉพาะโครงการที่เน้นการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ/ผู้ป่วยเอดส์ทางสังคม เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านในชุมชนโดยตรง น่าจะได้มีการศึกษาติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการให้ชุมชนได้พึ่งตนเอง และแก้ไขปัญหาได้โดยชุมชนเองด้วย

4. จากการศึกษาที่คณะผู้ประเมินผลได้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนเกี่ยวกับโรคเอดส์พบว่า ผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยโรคเอดส์จะประสบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจเป็นอย่างมาก ซึ่งมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการให้ความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาวงจรของผู้ติดเชื้อเอดส์ จะพบว่ามีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

- (1) การตรวจพบเชื้อ
- (2) การระวังรักษาสุขภาพ
- (3) การเริ่มมีอาการระยะแรก
- (4) การมีอาการปานกลาง - อาการหนัก (ทรุด)
- (5) การเสียชีวิต

ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะให้อำเภอต่าง ๆ ที่รับผิดชอบงานโครงการเร่งรัดควบคุมและป้องกันโรคเอดส์เร่งจัดทำ/พัฒนารูปแบบการให้ความช่วยเหลือผู้ติดเชื้อแบบครบวงจร ทั้งนี้สามารถพิจารณาและทำความเข้าใจกับรูปแบบการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อแบบครบวงจร ซึ่งพัฒนาโดยโครงการ แกร์นานาชาติ ดังแผนภูมิต่อไปนี้

รูปแบบการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อแบบครบวงจร

* ข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการดูแลผู้ติดเชื้อและครอบครัวแบบครบวงจรครั้งที่ 2 วันที่ 9-10 มกราคม 2539 จัดโดยองค์การแอคส์ นานาชาติ-ประเทศไทย